

Vergaderjaar 2006–2007

30 212

Wijziging van de Elektriciteitswet 1998 en de Gaswet in verband met nadere regels omtrent een onafhankelijk netbeheer

E

NADER VOORLOPIG VERSLAG VAN DE VASTE COMMISSIE VOOR ECONOMISCHE ZAKEN¹

Vastgesteld 17 oktober 2006

Na lezing van de memorie van antwoord bestond binnen de vaste commissie nog behoefte de regering de volgende vragen en opmerkingen voor te leggen.

1. Behandeling wetsvoorstel

De leden van de **CDA**-fractie waren verrast door de laatste drie zinnen aan het eind van hoofdstuk 1 van de memorie van antwoord.

Teneinde het door de minister gewenste debat goed te kunnen voeren vragen deze leden welke mogelijkheden de minister voor ogen staan.

De leden van de **PvdA**-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de memorie van antwoord inzake het wetsvoorstel 30 212 «Wijziging van de elektriciteitswet 1998 en de Gaswet in verband met nadere regels omtrent een onafhankelijk gasbeheer». In dit nader voorlopig verslag gaat de fractie concreet in op de beantwoording. Op een aantal aspecten wordt de Regering expliciet om duidelijkheid en (nogmaals) om beantwoording gevraagd. De leden van de PvdA hopen op een snelle en kwalitatief goede beantwoording van hun vragen.

Eerst echter het volgende.

De toonzetting van de eerste twee en een kwart pagina's van de memorie van antwoord zijn de leden van de fractie van de PvdA opgevallen. Zij constateerden een toonzetting die uitnodigt tot dialoog. Voorts hebben de leden deze pagina's van de memorie van antwoord als ruim, open en als prettig ervaren. Juist omdat ook zij zich zorgen maken over de toon waarop het publieke debat in dit dossier tot nog toe is gevoerd.

Dit wetsvoorstel kent felle voorstanders, maar ook felle tegenstanders. Het lijkt ook mede afhankelijk van de historie en van de bril waardoor wordt gekeken of men voor of tegen dit wetsvoorstel is. Daarmee is tijdens de behandeling een breed spectrum van deelbelangen geconstateerd. De leden van de fractie van de PvdA zijn van mening, dat dit splitsingsvoorstel ingrijpend is omdat het verder gaat dan dat de Europese Richtlijn vraagt. De leden zijn daarom van mening, dat er duidelijke en valide argumenten moeten zijn voor dit wetsvoorstel. Voorts betreft het een ingewik-

¹ Samenstelling:

Leden: Van den Berg (SGP), Ketting (VVD), Luijten (VVD), voorzitter, Maas-de Brouwer (PvdA), Terpstra (CDA), plv. voorzitter, Ten Hoeve (OSF), Doek (CDA), Kox (SP), Essers (CDA), Sylvester (PvdA), Schouw (D66) en Thissen (GL).

Plv. leden: Van Middelkoop (CU), Van den Oosten (VVD), Biermans (VVD), Doesburg (PvdA), Klink (CDA), Franken (CDA), Van Raak (SP), Lemstra (CDA), Noten (PvdA), Schuyter (D66) en Van der Lans (GL).

kelde, zwaarwichtige en een voor iedere burger van belang zijnde problematiek; het gaat ten slotte over onze energie. Juist en mede daarom is het van het grootste belang om op basis van de juiste en volledige informatie en op basis van de uitwisseling van relevante argumenten een adequate en effectieve afweging te maken waarbij voor de leden van de PvdA het maatschappelijke en het publieke belang centraal staan.

Dat dit wetsvoorstel daarnaast aspecten regelt op het gebied van governance en vermeende ongeoorloofde kruissubsidiëring zou bestrijden, in het onderstaande wordt hier nader op ingegaan onder transparante kosten-toerekening, vinden de leden van de fractie van de PvdA tevens van belang. Zij denken wel, dat voor het regelen van deze zaken dit wetsvoorstel overbodig is. Zo kan een effectieve governance geregeld worden op vele manieren. Enige tijd geleden behandelde de Kamer de I&I wet en met het aannemen van deze wet verkeerden de leden in de veronderstelling dat DTe reeds voldoende instrumenten ter beschikking heeft voor het houden van effectief toezicht. Zoals aangegeven gaan we er in het onderstaande nader op in.

Voortgaande op dit laatste willen de leden voorts opmerken, dat het wetsvoorstel moet regelen wat nog niet elders is geregeld in wet- en regelgeving en dat wat wordt geregeld duidelijk, adequaat en effectief geregeld dient te worden. De leden doelen hierbij op de tegenstrijdige signalen van het kabinet over de toekomst van Tennet. Aan de ene kant wijst de regering op artikel 93a E- en G wet waarin staat dat Tennet kan worden gepri vatiseerd na een wetwijziging, aan de andere kant geeft de regering langs de weg van haar deelnemingen beleid aan, dat Tennet zal worden verkocht als staatsdeelneming. Op overige gebieden, zoals bij voorbeeld op juridisch gebied (europeesrechtelijk) en financieel gebied (cross border leases) mogen tevens geen nadelige en al te grote risico's en onzekerheden ontstaan.

Bij het maken van deze afwegingen om te komen tot een finale beoordeling wensen de leden overigens niet het werk van de Tweede Kamer over te doen. Wel hechten zij aan een inhoudelijk solide behandeling en wensen de leden, mede op grond van de beantwoording van de Regering, in staat te worden gesteld om hun specifieke taak te kunnen invullen. De leden van de PvdA-fractie hopen, dat de regering in staat is om de gewenste duidelijkheid te verschaffen en daar waar deze duidelijkheid er nog niet is dat deze op korte termijn kan worden gezocht en gegeven. Op grond van een compleet beeld kan dan een afweging worden gemaakt.

Om te beginnen willen de leden op inhoudelijk gebied kwijt, dat zij het groter kader van het Nederlandse energiebeleid op de langere termijn nog steeds onvoldoende scherp vinden. Daarmee zijn ook de doelen van de regering op het gebied van energie onduidelijk. Aspecten als privatisering en marktwerking, klimaatbeleid, milieubeleid, duurzaamheid, de nationale energievoorziening, kennis en innovatie en de positie van Nederland op de Noord West Europese markt zijn hierbij van belang. Zij vragen de regering om dit kader helder aan te geven, zodat een beeld kan worden verkregen van de toekomst. Als de toekomst is geadresseerd dan kan dit wetsvoorstel, in het kader van het maatschappelijk en publiek belang, integraal worden afgewogen. Waar we naar toe op weg zijn is dan duidelijk evenals het nut en de noodzakelijkheid van deze eerste vergaande stap in dat proces. Op grond van deze gedachtegang wilden de leden de visie van de regering vragen op dit splitsingswetsvoorstel in relatie tot aan de ene kant het energiebeleid en aan de andere kant privatisering, marktwerking, klimaatbeleid, het nationale milieubeleid, duurzaamheid, de nationale energievoorziening, kennis, innovatie en de positie van de Nederlandse energiebedrijven?

Voortbordurend op de toonzetting van de regering en op het feit, dat zij op

pagina 1 van de memorie van antwoord aangeeft dat zij bereid is om, er van uitgaande dat de energiebedrijven daartoe bereid zijn, in overleg te treden met de energiesector vroegen deze leden zich af of de regering daarmee ook aangeeft dat zij op korte termijn met de sector in overleg wil treden over de wijze waarop de Nederlandse bedrijven zich in de toekomst kunnen ontwikkelen en een optimale bijdrage kunnen leveren aan de Nederlandse energievoorziening. Graag een concrete reactie van de regering op dit punt.

De leden van de fractie van **GroenLinks** ontvangen geluiden van de publieke aandeelhouders van de geïntegreerde energiebedrijven dat er – mede onder druk van de splitsingswet – een groeiende bereidheid is ontstaan om met de rijksoverheid tot afspraken te komen over de publieke aansturing van de energievoorziening, over duurzame energieproductie, over leveringszekerheid en onderhoud en eigendom van de distributienetten. Hoewel de leden van de fractie van GroenLinks zich realiseren dat dergelijke overleggen in het verleden niet tot de gewenste afspraken hebben geleid, vragen zij zich af of het – ook gezien de Europese context alsnog niet verstandiger is om met deze publieke eigenaren het ijzer te smeden nu het heet is. Met andere woorden: is deze regering bereid om terwijl de splitsingswet in de lucht hangt alsnog met de publieke aandeelhouders in overleg te treden over de toekomst van de energievoorziening in Nederland? Is de regering nog bereid om een laatste poging in die richting te wagen alvorens tot een definitieve besluitvorming over de splitsingswet in de Eerste Kamer te komen.

Heeft de regering een post-splitsingsscenario? Met andere woorden: wat doet de regering als de splitsing een onomkeerbare optie wordt? Gaat zij overleggen met de geïntegreerde energiebedrijven over hoe in de nieuwe situatie publieke belangen optimaal geborgd kunnen worden of laat zij het verder op haar beloop? In de ogen van de fractie van GroenLinks zou het een heel logische vervolgstap zijn om de regionale netwerken na de splitsing ook daadwerkelijk in eigendom te brengen van een soort TenneT 2, een soort Rijkswaterstaat van de lagere energienetwerken. Daarmee zou de beoogde splitsing ook echt vervolmaakt worden. Bestaan er zulke vervolplannen, en heeft de regering die al kenbaar gemaakt?

De leden van de fractie van GroenLinks vroegen in het voorlopig verslag of «deze minister van EZ zijn politieke lot willen verbinden aan het wetslagen van deze splitsingswet, en of hij meent dat het om een zulke politiek gewichtige kwestie gaat dat als de negatieve gevolgen overheersen daaraan politieke consequenties zouden moeten worden verbonden?» De minister heeft deze vraag weliswaar herhaald, maar niet beantwoord. De leden van de fractie van GroenLinks zouden het op prijs stellen als hij dat alsnog doet. De kwestie is er belangrijk genoeg voor.

De leden van de fractie van de **SP** merken op dat de minister geen reden ziet om, ondanks de sterk gegroeide twijfels over nut en noodzaak van de splitsing van de Nederlandse energiebedrijven, besluitvorming voor alsnog op te schorten. Vanwaar toch de drang om dit wetsvoorstel hoe dan ook nog voor de verkiezingen van 22 november a.s. door de Eerste Kamer te krijgen?

2. Splitsing van energiebedrijven

In de memorie van antwoord worden, zo signaleren de leden van de **CDA**-fractie, voorbeelden van concurrentieverstorende gedragingen gegeven. Deze leden zijn enigszins verbaasd over het vermelden van ongelijke toegang voor concurrenten tot het net en het belemmeren van

switchen. De minister heeft in de Tweede Kamer erkend dat het wetsvoorstel niet is ingegeven door deze twee voorbeelden.

Deze leden zouden hier graag een bevestiging van krijgen.

De leden van de CDA-fractie hebben met instemming geconstateerd dat ook de minister vindt dat door de invoering van de I&I-wet het handhavinginstrumentarium is versterkt.

Deze leden menen dat door het creëren van de «vette «netbeheerder het toezicht en de handhaving nog meer wordt vergemakkelijkt.

In dit verband willen deze leden nog eens wijzen op hetgeen was opgenomen in het zogenaamde «bijna»-akkoord van maart 2005 met betrekking tot onafhankelijk netbeheer (pagina's 2 tot en met 6). Het is bekend dat DTe instemde met de daar aangegeven maatregelen.

Deze leden vragen de minister om een inhoudelijke reactie op de maatregelen zoals in bovenvermeld stuk worden voorgesteld.

De leden van de **PvdA**-fractie wijzen erop dat de regering, in reactie op de vraag welke doelen zij wenst te bereiken met deze eigendomssplitsing antwoordt:

- a. Het veilig stellen van de netten zodat deze niet, samen met de commerciële energieactiviteiten, in handen komen van buitenlandse partijen
- b. Het komen tot structureel onafhankelijk netbeheer en het komen tot eerlijke marktwerking
- c. Het vergroten van de betrouwbaarheid van de energienetwerken
- d. Het maken van een einde aan de stroom van wet- en regelgeving die beoogde om de transparantie te bevorderen
- e. DTe kan beter toezicht houden op gesplitste bedrijven.

Ten aanzien van punt a merken deze leden op, dat dit ook al geldt in de huidige wetgeving en dat een wetswijziging op dit punt niet nodig is. De huidige wetgeving verbiedt verkoop van de netten aan niet-publieke partijen (artikel 93 E-wet, artikel 85 Gaswet).

Punt b gaat in op de marktwerking. In strikte en formele zin kunnen de leden dit antwoord volgen. Feitelijk verwachten zij echter, dat van marktwerking nauwelijks sprake zal zijn in de toekomst. Deze leden wijzen in dit verband op de consolidatieslag die in Europa plaatsvindt. Deze consolidatie zal er in de toekomst voor zorgen dat de nationale oligopolisten plaats zullen maken voor een paar buitenlandse aanbieders op een oligopolistische markt. Toename van marktmacht bij te weinig zeer grote spelers leidt tot aantasting van concurrentieverhouding. Onderschrijft de regering deze gedachtegang van deze leden? Is dit wel te combineren met de wens tot verlaging van prijzen? Hoe realistisch is een dergelijke belofte van marktwerking derhalve?

Daar waar het betreft de vergroting van de betrouwbaarheid van de netwerken, punt c, dachten de leden van de PvdA dat de betrouwbaarheid door kwaliteitsregulering wordt geborgd en dat de eigenaren (provincies en gemeenten) geen invloed hebben op de investeringsbeslissingen. Op dit punt vernemen deze leden graag van de regering of zij op dit punt een onjuist beeld voor ogen hebben. Ook menen zij, dat de commerciële delen onder de huidige wetgeving al aan private partijen kunnen worden verkocht (o.a. NRE, Cogas, Rendo) en dat de impasse zoals geschetst in de memorie van antwoord niet bestaat (splitsing zou de huidige publieke aandeelhouders de gelegenheid bieden om de aandelen van de commerciële delen van energiebedrijven te vervreemden). Graag een reactie van de regering op dit punt.

Van punt d nemen deze leden goede nota. Op punt e, de DTe, wordt terug gekomen in het onderstaande onder Toezicht.

In reactie op een vraag van dezelfde leden oordeelt de regering, dat het huidige wetsvoorstel proportioneel is. De leden van de PvdA-fractie merken op dat zij dit oordeel willen baseren op een heldere doelstelling en op grond van een vergelijking van alternatieven om die doelstelling te bereiken. Eerder maakte de regering deze afweging, de regering stelt dat een aantal varianten is getoetst. De regering kwam tot de conclusie dat de alternatieven niet op een even effectieve wijze de belangen konden beschermen. Deze leden vragen de regering om de proportionaliteitstoets te onderbouwen door de gedetailleerde afweging van de alternatieven aan de leden te verstrekken?

Op grond van de informatie zoals is verstrekt in de memorie van antwoord concluderen de leden van de PvdA-fractie dat zij van de regering graag een nadere onderbouwing ontvangen voor de nut en de noodzaak van dit wetsvoorstel. In de bovenstaande redenering zou het feit, dat er een einde moet worden gemaakt aan de stroom van wet- en regelgeving om toezicht te houden op geïntegreerde bedrijven de belangrijkste reden zijn voor dit wetsvoorstel (zie voor een reactie op Toezicht). Dit omdat de andere door de regering aangegeven zaken reeds elders in wet- en regelgeving zouden zijn geborgd. De leden van de PvdA-fractie vragen de regering om een reactie op deze conclusie.

Op de beantwoording van de vragen inzake de DTe hebben deze leden goede nota genomen. Een belangrijke vraag is echter onbeantwoord gebleven en de leden nemen de vrijheid om deze wederom te stellen in de hoop op een adequate beantwoording van de zijde van de regering. Immers DTe stelt, dat het onmogelijk is om toezicht te houden op geïntegreerde bedrijven. Houden de toezichthouders in de landen om ons heen wel toezicht op geïntegreerde bedrijven? Welke bevoegdheden mist DTe in vergelijking met deze buitenlandse toezichthouders? Wat heeft DTe concreet aan bevoegdheden nodig om deze problemen te overwinnen zodat de Dienst wel in staat is om goed toezicht te kunnen houden? Ook op slechts juridisch gesplitste bedrijven?

Voorts merken deze leden op, dat DTe recent de Electriciteitswet 1998 en de Gaswet heeft geëvalueerd. Deze evaluatie gaat over de effectiviteit van de wetten. Kunnen de uitkomsten beschikbaar worden gesteld zodat deze uitkomsten kunnen worden betrokken bij de beraadslagingen? Daarnaast leven deze leden in de veronderstelling, dat de I&I wet DTe voldoende instrumenten in handen heeft gegeven om te kunnen handhaven?

De leden van de PvdA-fractie hebben voorts kennisgenomen van de beantwoording van de vragen in verband met de transparante kosten-toerekening. Zij willen de regering nogmaals vragen om concreet antwoord te geven op de volgende vragen.

Een belangrijke aannname van dit wetsvoorstel is, dat er op grote schaal ongeoorloofde kruissubsidiëring zou hebben plaatsgevonden door de energiebedrijven. Kan de regering voorbeelden geven van het structureel vóórkomen van ongeoorloofde kruissubsidies in de huidige praktijk van de energiebedrijven? Voorts merken deze leden op, dat de regering destijds bij de behandeling van de I&I wet heeft aangegeven, dat er door die wet en het er bij behorende handhavingsinstrumentarium geen ruimte meer zou bestaan voor kruissubsidiëring (TK 2003–2004, 29 371, nr. 10, Nota naar aanleiding van het verslag, pag. 40). Komt de regering op deze conclusie terug?

Met betrekking tot de vraag, dat na een eventuele splitsing buitenlandse bedrijven Nederlandse bedrijven kunnen opkopen die zelf niet verregaand zijn gesplitst en dat deze buitenlandse bedrijven zich schuldig kunnen maken aan kruissubsidiëring heeft de regering geantwoord dat de netten dan in elk geval niet als onderpand kunnen dienen voor buitenlandse investeringen. Deze leden dachten dat dit nu al niet kon (artikel 93b E-wet en artikel 85b Gaswet). Klopt dit? Voorts krijgen zij nog graag antwoord van de regering op de vraag hoe de regering denkt dat DTe wel toezicht zou kunnen houden op deze in Nederland actief zijnde geïntegreerde buitenlandse bedrijven?

De regering stelt in de memorie van antwoord: «De Europese richtlijnen schrijven juridische scheiding tussen netbeheer en productie, levering en handel voor. Zij staan echter eventuele verdergaande eisen aan de onafhankelijkheid van het netbeheer niet in de weg. Nederland heeft deze eisen in 1998 voor de elektriciteitsmarkt en in 2000 voor de gasmarkt reeds geïmplementeerd.». De leden van de PvdA-fractie vragen de regering nogmaals wat de acute noodzaak is om verder te gaan dan de Richtlijn? Immers, in geen enkel ander land in Europa worden de op grond van dit wetsvoorstel zo verregaande maatregelen getroffen. De Europese Commissie stelt zelfs dat de Europese markt niet goed werkt op energiegebied. Welk acuut probleem kent Nederland dat de andere Europese landen niet hebben?

Een belangrijke aanname van dit wetsvoorstel is, dat nieuwkomers nauwelijks tot geen toegang zouden hebben tot de energienetten. Deze nieuwkomers klagen, zo stelt de regering. Zij worden tegengewerkt door de bestaande energiebedrijven. Deze leden verzoeken de regering of het mogelijk is om op dit punt met alle feiten op tafel te komen? En transparant te zijn. Wie heeft wanneer waarover geklaagd? Deze leden stelden deze vraag eerder en kregen van de regering geen antwoord. Graag nu wel een reactie van de regering op dit punt.

De leden van de fractie van **GroenLinks** merken op dat de urgentie van deze Splitsingswet is dat het publieke belang geborgd wordt door te verzekeren dat de netwerken niet meeprivatiseren en in publieke handen blijven. De huidige Elektriciteitswet en de Gaswet staan de privatisering van de geïntegreerde bedrijven niet toe (MvA, p. 34). Tegelijkertijd meldt de regering dat de wet een ingrijpende structuurmaatregel behelst, waarbij «voorzichtigheid geboden is» (p. 5). Is dat gezien het grote aantal onzekerheden en onduidelijkheden niet een reden om het doorzetten van de splitsing te temporiseren en afhankelijk te maken van de mate waarin ook andere Europese landen tot een volledige eigendomssplitsing zijn overgegaan?

Onduidelijk blijft, na lezing van de memorie van antwoord waarom Nederland «het enige land is binnen Europa is dat concrete stappen heeft genomen tot een volledige eigendomssplitsing van energiebedrijven voor zowel de landelijke beheerders als de regionale netbeheerders». Waarom moet Nederland hier voorop lopen? Wat is de winst?

De minister schrijft (p. 4): «Het is mij niet bekend of en zo ja wanneer andere landen zullen overgaan tot eigendomssplitsing.» Dat is een verbazingwekkende uitspraak, omdat het kennisnemen en kennis hebben van wat er in Europa gebeurt van cruciaal belang zijn om tot een oordeel te komen over noodzaak en temporisering van de voorgestelde splitsing. Splitsing van de eigendomsstructuur is immers geen laboratorium-experiment, niet een theoretische oefening in markttheorie, maar een ingreep in de werkelijkheid van de Europese energiemarkt. Stel dat geen enkel ander land in Europa tot dezelfde splitsingsstappen overgaat, wat is

dan de zin of nauwkeuriger de meerwaarde van deze Nederlandse operatie?

De kern van de legitimering van de splitsingswet is het bezwaar van kruis-subsidiëring door de geïntegreerde energiebedrijven. De huidige juridische splitsing is niet toereikend om dat uit te sluiten. Bovendien zou het alleen met torenhoge administratieve lasten en verplichtingen te controleren zijn door het DTe. De bewijsvoering voor deze kruissubsidiëring is vooralsnog niet echt overtuigend. Het gaat om «vermoedens» die spreken uit «audits» en «onderzoek naar winsten» (p. 4). Bovendien heeft de DTe «recente signalen» ontvangen die zorgen baren op dit punt. Met alle respect: dit zijn toch redelijke vage bewijsstukken voor zo'n «ingrijpende structuurmaatregel», waar de regering met de nodige «voorzichtigheid» mee om wil gaan. Kan de regering dus concreter zijn: welke vermoedens komen voort uit de audits? Wat zijn recente signalen? Hoe zouden geïntegreerde energiebedrijven hun verplichtingen dan omzeilen?

Welke extra bevoegdheden zou de DTe moeten krijgen om de mogelijkheid tot kruissubsidiëring wel goed te kunnen aanpakken? Wat zijn daarvan de consequenties, qua lastendruk, personele inzet?

Klopt het dat de geïntegreerde energiebedrijven thans aantoonbaar onderinvesteren in het beheer en onderhoud van de netwerken en dat de DTe bedrijven moet dwingen tot een investeringsplan in deze? Zo ja, hoe verklaart de minister deze lankmoedige houding van de geïntegreerde energiebedrijven?

De regering spreekt ook van klachten van nieuwe toetreders op de elektriciteits- en gasmarkt. De leden van de GroenLinks-fractie zijn daarin in het bijzonder geïnteresseerd, omdat deze toetreders tegen de geïntegreerde energiebedrijven moeten zien op te boksen. Waaruit merken zij precies dat zij benadeeld worden? Heeft dat te maken met het feit dat zij gedupeerd worden door kruissubsidies van geïntegreerde bedrijven of heeft dat te maken met het feit dat zij als nieuwkomers per definitie tegen de bestaande machten moeten zien op te roeien en dat het feit dat de bestaande machten bevoordeeld zijn snel gemaakt is. Ook hier geldt: hoe hard zijn de bewijzen, wat zijn precies de klachten?

De transitie naar duurzame energie is – wat betreft de fractie van GroenLinks – het toekomstthema van het energievraagstuk in Europese en mondiale context. De vraag is welke structuur deze omslag het snelst bevordert. Is dat een sterk geliberaliseerde markt, met veel nieuwe en geprivatiseerde partijen? Of is dat een energiesector die vanwege het grote publieke belang van de energievoorziening sterk publiek georiënteerd is en zich publiek laat aansturen? Dat laatste zou betekenen dat er juist door publieke aandeelhouders inhoud gegeven moet worden aan publiek en actief aandeelhouderschap om de transitie naar duurzaamheid in een hogere versnelling te brengen. Wordt die mogelijkheid door het voorliggende splitsingsvoorstel juist niet afgesneden? Denkt de regering door het in publieke handen houden van het netwerk voldoende krachtige instrumenten te kunnen ontwikkelen om deze noodzakelijke versnelling in de transitie naar een duurzame energiemarkt te kunnen realiseren? Welke zijn deze instrumenten dan nog?

De leden van de fractie van de **SP** merken op dat Nederland blijkens de memorie van antwoord het enige land is dat concrete stappen onderneemt tot een volledige eigendomssplitsing van energiebedrijven. Of, en zo ja, wanneer andere landen hetzelfde zullen doen is de minister niet bekend. Desalniettemin ziet hij geen reden om te stoppen, laat staan te

keren. Wat maakt hem er zo van overtuigd dat wij Nederland, zo slim zijn en zij, andere Europese lidstaten, zo dom?

3. De energiemarkt na splitsing

De leden van de fractie van de **PvdA** vroegen naar het consumentenbelang en constateerden al eerder dat zij een verregaande consolidatieslag waarnemen waarbij zij vermoeden dat er slechts een paar buitenlandse aanbieders zullen overblijven. De regering wordt gevraagd of zij deze visie kan onderschrijven en of zij daarmee ook van mening is dat het onwaarschijnlijk is, dat de keuzevrijheid van de consument in de toekomst zal gaan toenemen? Voorts stelt de regering, dat kwaliteit en betrouwbaarheid van de netwerken door de splitsing beter kunnen worden gegarandeerd. Deze leden verkeren in de veronderstelling, dat de regering bij wanbeheer ook nu al kan ingrijpen. Daartoe dienen de zgn. Handhavingselementen (artikel 13 E-wet 1998 waarin staat, dat de minister bij wanbeheer kan ingrijpen bij de netbeheerder en de netbeheerder kan worden vervangen indien de minister dat noodzakelijk acht). Gaarne vernemen deze leden van de regering of hun gedachten op dit punt onjuist zijn. Op de kosten voor de consument zal in het onderstaande worden ingegaan onder Kosten.

De leden van de PvdA-fractie hebben opgemerkt, dat de regering voornemens is om de motie-De Krom/Vendrik (Kamerstukken II 2006/2006, 30 212, nr. 36) uit te voeren. Op dit moment onderzoekt het consultancybureau RBB Economics de vraag in hoeverre het huidige mededingingsinstrumentarium van de NMa en de Europese Commissie aanscherping behoeft. Wanneer verwacht de regering de uitkomsten van RBB Economics? Voorts hebben de leden begrepen, dat de regering het belang van de creatie van regionale markten erkent. Deze leden zien echter ook, dat de wetgeving in de verschillende deelnemende staten achter blijft. Daarmee houden zij twijfels bij de koploperpositie van Nederland, juist geredeneerd vanuit de gedachte dat er een level playing field dient te ontstaan.

De regering stelt in reactie op vragen van deze leden, dat zij niet bereid is om het splitsingsgebod pas dan van kracht te laten worden nadat er vanuit Europa een richtlijn komt die de splitsing van de energiebedrijven ook vraagt van de andere Europese landen. Deze leden constateren, dat deze houding en opvatting van de regering niet in het belang is van de concurrentiepositie van de Nederlandse bedrijven. De regering stelt ook dat nog niet alle lidstaten voldoen aan de letter en de geest van de juridische unbundling. Eind van dit jaar zullen de resultaten van onderzoek bekend zijn. Deze leden stellen derhalve nogmaals de volgende vragen. Waarom loopt Nederland «voor de troepen uit»? Is het gezien de risico's niet verstandig om dergelijk ingrijpende maatregelen met onzekere gevolgen te nemen in gezamenlijkheid met die andere landen, zodat er sprake is van een Noord West Europees marktbeleid? Heeft de regering dit onderwerp aan de orde gesteld in het Pentalaterale overleg en zo ja, wat was de reactie van de Franse en de Duitse partners? In dit verband verschijnen aan het einde van het jaar, begin volgend jaar een aantal belangrijke Europese rapporten. Eind 2006, begin 2007 is voor de Europese Unie (EU) een belangrijke mijlpaal over hoe men binnen Europa verder wil met de Europese interne markt voor gas en elektriciteit. Dan staat de publicatie van twee belangrijke onderzoeksrapporten gepland, te weten:

Verslag van Eurocommissaris Andris Piebalgs over de vorderingen (zogenoemde Progress Report) die worden gemaakt bij de totstandbrenging van de interne markt voor gas en elektriciteit (de Europese Richtlijnen

2003/54/EG en 2003/55/EG betreffende gemeenschappelijke regels voor de interne markten voor elektriciteit en gas);

Finaal rapport van het Sector Onderzoek Energie onder leiding van Neelie Kroes (zogenoemde Sector Inquiry) op basis van artikel 17 Verordening 1/2003 (betreffende uitvoering van mededingingsregels van artikelen 81 en 82 van Verdrag). De uitkomsten van dit laatste onderzoek achten deze leden van groot belang omdat het hier een onderzoek betreft naar mogelijke belemmeringen voor de ontwikkeling van een volledig goed werkende open en concurrerende Europese energiemarkt per 1 juli 2007. Achten de regering het niet verstandig de uitkomsten van deze rapporten af te wachten alvorens de splitsingswet van kracht te laten worden?

De leden van de PvdA-fractie krijgen ook nog graag antwoord van de regering op de vraag of de Nederlandse regering er niet eerst voor zou moeten zorgen dat de Nederlandse bedrijven ook en in alle gevallen een gelijke toegang krijgen tot alle buitenlandse markten voordat de binnenlandse markt wordt opengesteld voor buitenlandse spelers? Nederlandse bedrijven kunnen nu al opereren in het buitenland en omgekeerd opereren hier o.a. EON, Electrabel, RWE en Centrica. De Belgische markt is overwegend in handen van Electrabel, dat weer eigendom is van SUEZ. De Franse markt is grotendeels in handen van EDF. Op deze markten, maar ook in Engeland en Spanje komen de Nederlandse bedrijven er niet aan te pas. Deze landen timmeren hun markten dicht. Omgekeerd monopoliseren deze buitenlandse bedrijven wel steeds grotere delen van Europa en na de splitsing zijn de Nederlandse bedrijven de volgende prooi. Wat is de visie van de regering op dit punt?

In reactie op vragen van deze leden over het vermeende verlies van invloed op het energiebeleid na eventuele splitsing antwoordt de regering, dat zij op dit punt vertrouwen heeft in de werking van de markt: «Er zijn nu al veel private ondernemingen die zonder dat zij beschikken over energienetten investeren in duurzame energie». Deze leden vragen zich af op grond van welke informatie de regering dit stelt. Zij menen juist dat splitsing de ontwikkeling van duurzame energie niet zal bevorderen. Zij baseren zich daarbij op SEO «Liberalisering van de elektriciteitsmarkt in perspectief» (2005), waarin wordt geconcludeerd op pagina 36: «Een overheid moet in een gedereguleerde elektriciteitsmarkt veel beter nadenken over de instrumenten die zij gebruikt om haar doelstellingen te realiseren, over de interactie van haar beleid met het buitenlandse beleid en over de interactie van de doelstellingen (CO₂-beleid en productie van duurzame energie)». En op het AER rapport van maart 2004: Er is een reëel te verwachten risico dat er op de Europese elektriciteitsmarkt weinig effectieve concurrentie zal ontstaan. Dit kan ook van invloed zijn op de publieke belangen voorzieningszekerheid en duurzaamheid. De kenmerken van het product elektriciteit, de strategische opstelling van bedrijven en overheden en de historisch gegroeide situatie qua energie-infrastructuur en brandstofmix leiden er toe dat alleen zeer grote, kapitaalkrachtige spelers zullen kunnen meekomen op de groothandelsmarkt. Bij het ontbreken van voldoende zekerheid zullen kapitaalintensieve investeringen worden uitgesteld; de markt neigt vanzelf naar krapte. De betrouwbaarheid zal naar verwachting onder druk komen te staan en milieubescherming krijgt het naar verwachting moeilijker.» Graag een reactie van de regering.

De regering stelt dat zij de energieproductie op de langere termijn denkt te kunnen borgen door te investeren in een goed werkende markt en in een goed investeringsklimaat. Kan de regering aangeven waarom zij van mening is, dat de Nederlandse bedrijven in de toekomst helemaal geen rol van betekenis meer kunnen spelen op het gebied van de productie van energie? En dat daarmee de productie, levering en handel bij voorbaat

verder uit Nederlandse handen gegeven kan worden? En dat deze productie dus niet in publieke handen dient te zijn?

De leden van de fractie van **GroenLinks** merken op dat de De Europese Unie momenteel onderzoekt of de EU-lidstaten de unbundling-richtlijn wel voldoende «naar de geest» hebben geïmplementeerd. Let wel: dat gaat dus over de juridische splitsing die in Nederland al lang in breed is gerealiseerd en waar andere lidstaten kennelijk nog aan werken. Aangekondigd is dat de resultaten daarvan eind 2006 bekend zijn. Voor de leden van de fractie van GroenLinks zijn deze bevindingen niet onbelangrijk om tot een finaal oordeel te komen over de voorliggende wet. Kan de regering nagaan of deze resultaten op korte termijn beschikbaar komen en zo niet op eigen kracht een meer specifiek overzicht presenteren over de stand van zaken in Europa, niet alleen met betrekking tot de juridische unbundling, maar ook met betrekking tot de feitelijke splitsing van het eigendom. In welke tempo werken de lidstaten daaraan, hoe ver zijn ze, wanneer willen ze het gerealiseerd hebben?

Overigens hebben de leden van de fractie van GroenLinks hier ook om gevraagd in het voorlopig verslag. Daarin stelden zij de vraag: «Kan de regering informeren hoe de besluitvorming zich ontwikkeld met betrekking tot een mogelijke splitsing in de grote Europese lidstaten, zoals Duitsland, Frankrijk, Groot-Brittannië, Italië en Spanje?» Die vraag heeft de regering in haar Memorie van Antwoord wel heel oppervlakkig behandeld door zonder veel uitleg het schema op p. 17 op te nemen. Dat schema geeft echter geen inzicht op de vraag of er in deze landen überhaupt een discussie aan de gang is om in de richting van de Nederlandse splitsingsgedachte te bewegen, en precies daarover willen de leden van de GroenLinks-fractie alsnog voor de plenaire behandeling in de Eerste kamer van dit wetsvoorstel geïnformeerd worden.

In de beantwoording daarvan vragen de leden van de fractie van GroenLinks speciale aandacht voor twee in hun ogen cruciale Europese landen, Duitsland en Frankrijk. Deze hebben conform het schema in p. 17 geen juridische unbundling gerealiseerd. Dat is in de ogen van de fractie van GroenLinks niet zonder betekenis, temeer omdat er op meerdere plaatsen in de MvA wordt gesproken over de ontwikkeling van een Noordwest Europese energiemarkt als een soort voorhoedemarkt. Duitsland en Frankrijk maken onmiskenbaar deel uit van die markt. Is het dan niet cruciaal dat juist in deze landen dezelfde marktordening gedachten worden aangehangen door de nationale overheden, is het dan niet cruciaal dat juist in deze grote Europese landen vergelijkbare stappen worden gezet met betrekking tot de eigendomssplitsing? Kan de regering precies informeren hoe de splitsings/ontvlechtingenvlag er in deze landen voorhangt? In welke mate ontvlechten ze, is de door Nederland voorgestelde splitsing ook het einddoel van deze landen, wanneer denken zij dat te bereiken? Wat is het tijdspad van deze landen?

Na de beoogde splitsing van de geïntegreerde energiebedrijven is het mogelijk dat buitenlandse nog-steeds-geïntegreerde energiebedrijven het afgesplitste «commerciële» deel van de Nederlandse energiebedrijven overnemen. Het is niet onaannemelijk dat zoiets gebeurt, terwijl het in feite strijdig is met de intentie van het Europese beleid. Zou het niet in de rede richten dat de Nederlandse overheid een restrictie bepleit bij de Europese commissie waarin het mogelijk wordt om een dergelijke overname te verbieden? Met andere woorden afgesplitste delen van nu nog geïntegreerde energiebedrijven moeten niet verkocht kunnen worden aan een niet gesplitst bedrijf. Is de regering het eens met deze stelling en welke stappen onderneemt zij in Europees verband om dit te realiseren. En zou zij bereid zijn om de inwerkingtreding van het voorliggende wets-

voorstel afhankelijk te maken van de mogelijkheid dat dergelijke overnames ook onmogelijk gemaakt kunnen worden?

Er wordt in de context van dit wetsvoorstel gesproken van relevante marktmacht en mededingingsverhoudingen. Maar naar de indruk van de leden van de fractie van GroenLinks heeft dat nog een erg nationaal karakter, terwijl de ontwikkelingen en dynamiek in de eerste plaats Europees is te noemen. Wat is relevante marktmacht in de Noordwest-Europese markt? Wie beoordeelt voorgenomen overnames en fusies in dat opzicht? Wie bepaalt eigenlijk de mededingings spelregels?

De leden van de fractie van de **SP** wijzen erop dat de regering de zorgen uit de Kamer deelt over de geopolitieke ontwikkelingen inzake energielevering. Dat is voor haar echter juist een reden onverdroten verder te gaan met het openstellen van de Nederlandse energiemarkt voor buitenlandse bedrijven en het mogelijk maken van de verkoop van commerciële energieactiviteiten aan buitenlandse investeerders. Al haar vertrouwen is gericht op de Europese Unie. Dat vertrouwen bestaat echter kennelijk niet in de meeste andere EU-lidstaten. Hoe verklaart de regering die tegenstelling?

De minister is evenals zijn voorganger van mening dat hoe dan ook de Nederlandse energiebedrijven onderdeel zullen gaan worden van internationale concerns. Hij lijkt daar geen problemen mee te hebben. Maar worden Nederland, de Nederlandse overheden en de Nederlandse consumenten, hierdoor niet te afhankelijk van ondernemingen die geen specifieke verantwoordelijkheid voor het Nederlandse belang voelen en zich slechts door hun winstverwachtingen zullen laten leiden?

Hoe groot acht de minister de kans dat Nederlandse energiebedrijven overgenomen zullen worden door investeerders van buiten de Europese Unie? En ziet hij enig risico in overname door investeerders die zelf ook grote belangen hebben in energieproductie? Kan de Nederlandse energievoorziening binnen niet al te lange tijd afhankelijk worden van beslissingen die in Rusland of Saoedi-Arabië genomen worden?

4. Eigendom van het net en van aandelen in de netbeheerder

De leden van de fractie van de **PvdA** zien de intenties van dit wetsvoorstel (een streven naar het in publieke handen houden van de distributienetten door een overheveling naar Tennet). Zij zien echter ook dat dit wetsvoorstel tegelijkertijd privatiseringen met zich mee brengt. Immers, de mogelijkheid bestaat dat Tennet na wetswijziging verkocht gaat worden (artikel 93a E- en G wet), daarmee raakt Nederland de hoogspanningsnetten via een draaideurconstructie mogelijk alsnog kwijt. De distributienetten worden geprivatiseerd (Europa kent immers geen halve privatisering, het is publiek of privaat) en ook de energievoorziening wordt toevertrouwd aan de markt. Deze leden waren derhalve verheugd met het feit, dat de regering op het gebied van het in publieke handen blijven van de netten impliciet stelt, dat zij van mening is dat de netten voor eens en altijd in publieke handen dienen te blijven. Alleen zijn deze leden van mening dat de regering deze geuite wens niet voldoende borgt. Daarmee is het twijfelachtig of de infrastructuur nationaal bezit blijft. Een publieke status van de netten is belangrijk, zo stellen deze leden. Echter de centrales en de energieproductie zijn ook van vitaal belang. In dat opzicht vroegen zij zich af of de regering het wenselijk acht dat de centrales en de energieproductie ook in publieke handen blijven (een klein deel is in buitenlandse en in private handen) en welke maatregelen de regering daartoe neemt. De centrales zijn volgens de leden van de PvdA-fractie een belangrijke schakel in de nationale energievoorziening. Voorts maakt dit wetsvoorstel

mogelijk dat de distributienetten voor 49% kunnen worden geprivatiseerd na 2 jaar. Ook op dit punt willen deze leden van de regering weten of zij deze privatisering wenselijk en noodzakelijk acht. En of de regering daartoe maatregelen neemt? Graag de gedachten van de regering op deze punten?

Deze leden delen de visie van de regering dat de netten voor eens en voor altijd in publieke handen dienen te blijven. In dat opzicht hebben zij gelezen dat de regering van mening is, dat artikel 93 a van de E-wet van 1998 dit voldoende borgt. In dat artikel staat, dat Tennet alleen kan worden verkocht na een wetwijziging. Deze leden stellen de regering nogmaals de volgende vragen en hopen op een concrete beantwoording: Bent u bekend met de inhoud van de Brief aan de Tweede Kamer, vergaderjaar 2005–2006, 28 165, nr. 35 van de minister van Financiën van 20 februari jl.? Staat daar niet, dat de minister van Financiën voornemens is om op termijn Tennet te gaan verkopen als staatsdeelneming? Op welke termijn gaat dit gebeuren en op welke wijze zal het verkoopproces dan worden ingericht? Is reeds bekend in welke vorm de verkoop zal gaan plaatsvinden? Hoe kan het, dat enerzijds door de regering wordt gesteld dat Tennet publiek blijft en anderzijds dat Tennet wordt verkocht? Heeft de minister van Economische Zaken overleg gevoerd met de minister van Financiën inzake de verkoop van Tennet? Zo ja, is daar, in tegenstelling met hetgeen staat in de brief van 20 februari 2006, uitgekomen dat Tennet niet meer als deelneming wordt beschouwd en niet meer verkocht zal gaan worden als staatsdeelneming? Betekent dit concreet een wijziging van de Comptabiliteitswet? Zijn er op dit gebied andere garanties afgegeven en welke zijn dat dan? Zo nee, is de minister voornemens om dit overleg met de minister van Financiën te gaan opstarten en op welke termijn kunnen de leden de resultaten daarvan tegemoet zien? Zijn er constructies denkbaar, dat dit wetsvoorstel leidt tot onwenselijke gevolgen; namelijk dat de netten alsnog in private handen komen?

Hoe denkt de regering de verkoop van distributienetten door de huidige aandeelhouders (provincies en gemeenten) welke twee jaar na ingang van de wet mogelijk wordt ook op de langere termijn te voorkomen?

De regering antwoordde op een eerdere vraag of zij kan aangeven welke aandeelhouders in 2000 hun aandelen wensten te privatiseren dat er geen exact overzicht beschikbaar is. Daarvoor tonen de leden van de PvdA-fractie begrip. Zij kregen echter ook geen antwoord op de vraag of de Regering zicht heeft of en zo ja welke aandeelhouders anno nu, in 2006, wensen te privatiseren en of de regering een grote privatiseringswens waarneemt bij provincies en gemeenten. Deze leden vragen dit, omdat het wetsvoorstel mede is gebaseerd op de aanname dat aandeelhouders van de energiebedrijven zelf de wil hebben om te privatiseren. Recente ontwikkelingen hebben er volgens deze leden toe geleid, dat de gemeenten en provincies niet meer op grote schaal de bedrijven willen privatiseren. Dit gecombineerd met het feit, dat «uur u» niet bestaat doet de urgentie van dit wetsvoorstel vanuit de visie dat de netten publiek moeten blijven in belangrijke mate afnemen. Bovendien is recent ook een richting zichtbaar geworden, dat gemeenten en provincies aandelen wensen te kopen van elkaar als er bij andere publieke aandeelhouders een privatiseringswens zichtbaar wordt. Gaarne een reactie van de regering?

Uit de beantwoording op de vragen die de leden stelden over «uur u»; het privatiseringsverbod dat zou aflopen op 31 december 2006 concluderen deze leden, dat het privatiseringsverbod op die datum niet afloopt en dat iedere wijziging in de eigendom van een net of een netbeheerder instemming van de minister behoeft. De memorie van antwoord heeft deze leden op dit punt gerust gesteld, omdat dit antwoord volgens hen betekent dat

de netten voorlopig veilig zijn tenzij gemeenten en provincies daadwerkelijk overgaan tot privatisering.

De leden van de fractie van de **SP** merken op dat de minister er verschillende malen op hamert dat voorkomen moet worden dat straks niet alleen commerciële energieactiviteiten maar tegelijkertijd de energienetten in buitenlandse handen komen. Daarom dient splitsing doorgezet te worden, is zijn stelling. Maar deelt de minister de mening van deze leden dat zonder splitsing, maar met een verbod op verkoop van aandelen, privatisering ook niet mogelijk is en daardoor netten noch commerciële energieactiviteiten uit Nederlandse handen raken?

De minister noemt als één van de redenen waarom dit wetsvoorstel door moet gaan het doorbreken van de jarenlange privatiseringsimpasse. Maar waarom moet die doorbroken worden?

De minister verwijst naar studie van het Centraal Planbureau, die zou aangeven dat met privatisering grote voordelen te behalen zijn, met name door verhoging van de efficiëntie. Tegelijkertijd geeft hij aan dat splitsing en daarop volgende privatisering van commerciële energieactiviteiten ook grote (eenmalige?) kosten met zich mee zal brengen. Hoe zeker is de minister ervan dat de theoretische berekeningen enig praktisch nut zullen hebben?

De minister zegt dat de netten gegarandeerd in publieke handen zullen blijven door aanvaarding van deze splitsingswet. Maar hoe verdraagt die stellige bewering zich met een andere bewering namens de regering, door de minister van Financiën, dat er voornemens zijn om Tennet te gaan verkopen als staatsdeelneming? Weet de ene hand nog wat de andere doet in dit dossier?

5. Financiële gevolgen

5.1. Algemeen

De leden van de fractie van de **PvdA** merken op dat de regering stelt: «Alleen op het punt van de structurele reorganisatiekosten lopen de schattingen van SEO en het CPB uiteen.» In de memorie van antwoord wordt niet meegedeeld hoe de regering dit uiteenlopen beoordeelt: welke schatting is het meest waarschijnlijk, of geeft het verschil een onzekerheid in kennis aan en zijn nog andere schattingen mogelijk? Hoe de range aan mogelijke antwoorden m.b.t. de structurele kosten in relatie staat tot de mogelijke structurele opbrengsten? Of het verschil in structurele reorganisatiekosten de enige reden waarom de schattingen over de netto kosten en baten van splitsing van SEO en CPB uiteenlopen van 1 miljard kosten tot 1 miljard baten? Graag de reacties van de regering.

De regering stelt op de vragen van deze leden inzake Commissie Kist/SEO/CPB, dat: «Alleen op het punt van de structurele reorganisatiekosten lopen de schattingen van SEO en het CPB uiteen» (500 min euro op jaarbasis, waarvan 100 min eenmalig en 400 min structureel). De validatie hierop door de Commissie Kist geeft geen uitsluitel over de grote verschillen, ondanks het feit dat de regering blijkens de memorie van antwoord meent dat dit wel zo zou zijn. De leden van de PvdA-fractie beraden zich op welke wijze zij de meningsverschillen tussen CPB en SEO verduidelijkt willen zien.

5.2. Cross Border Lease-contracten

De leden van de CDA-fractie hebben met instemming kennisgenomen van

de opmerking van de minister dat hij de mening van deze leden deelt dat het gaat om grote financiële belangen en dat daarom uiterste voorzichtigheid is geboden.

De leden van de CDA-fractie hebben nog een aantal vragen m.b.t. de overgangsbepalingen.

De overgangsbepalingen die de CBL problemen moeten beperken, gebruiken een in artikel V opgenomen definitie van «overeenkomst». Uit de definitie is niet duidelijk of onder het begrip overeenkomst ook de lease-back naar het energiebedrijf is bedoelt. In het vervolg van de overgangsbepalingen is duidelijk dat dit in sommige gevallen duidelijk niet de bedoeling is, maar in andere gevallen weer wel. De in artikel VIc lid 3 genoemde koopoptie staat bijvoorbeeld in de «leaseback», die derhalve in dit artikel weer wel onder het begrip overeenkomst zou moeten vallen. Deze leden verzoeken de minister een nadere toelichting te geven op het gehanteerde begrip overeenkomst.

De in artikel VIII beschreven 2,5 jaar als overgangsperiode, voordat aan het groepsverbod dient te worden voldaan, geldt volgens de tekst van de bepaling slechts voor de netbeheerder zelf. Deze leden menen dat dat niet bedoelt kan zijn, aangezien het groepsverbod zich ook tot groepsvennootschappen van de netbeheerder uitstrekt. De overgangsbepaling refereert echter niet aan de artikelen 2c lid 2 en 3 van de Gaswet en artikel 10b lid 2 en 3 van de E-wet, waarin de verboden voor zover zij zich tot groepsvennootschappen richten zijn opgenomen.

Deze omissie maakt naar het oordeel van deze leden de overgangsbepaling nutteloos, indien zij in overeenstemming met haar bewoordingen zou moeten worden uitgelegd. Deelt de minister dit oordeel? En zo neen waarom niet?

Een ander punt is dat volgens de tekst het uitstel van 2,5 jaar voordat aan het groepsverbod moet zijn voldaan alleen van toepassing is op een op het tijdstip van inwerkingtreding van het wetsvoorstel reeds aangewezen netbeheerder. Aangezien een aanwijzing als netbeheerder vervalt na een juridische fusie van een netbeheerder of een interne reorganisatie zou het vreemde resultaat van deze bepaling zijn dat de netbeheerder na de fusie onmiddellijk zou moeten voldoen aan het groepsverbod. Ook een CBL investeerder die gedurende de komende 2,5 jaar in bezit komt van een netwerk zou onmiddellijk aan het groepsverbod moeten voldoen. Deze leden vragen de minister om een reactie op deze bevindingen.

Voor de investeerders in CBL's zijn een aantal belangrijke uitzonderingen gemaakt.

Met name de uitzondering op het toestemmingsvereiste en de uitzondering op de maximumvergoeding bij overdracht van de economische eigendom zijn belangrijk.

Volgens de bewoordingen van de relevante bepalingen geldt de uitzondering echter slechts voor de eerste investeerder die in bezit komt van een netwerk en niet voor opvolgers onder bijzondere titel. Dit betekent dat de investeerder belemmert zal worden indien hij zijn rechten onder het CBL contract aan een derde zou willen overdragen. Hij zal dan geconfronteerd worden met het privatiseringsverbod en met de bovengrens aan de mogelijk te betalen vergoeding. Voor de leden van CDA-fractie is niet duidelijk of dit een gevolg is van een onzorgvuldige formulering, of dat inderdaad de bedoeling is om voor opvolgende investeerders geen uitzonderingen te maken. Deze leden verzoeken de minister om een reactie op deze constatering.

In de memorie van antwoord wordt vermeld dat de eventuele risico's op het punt van de *all or substantially all* test niet door middel van het overgangsrecht zijn weg te nemen.

De memorie van antwoord vervolgt dan met de constatering «De risico's blijven in de praktijk beperkt tot Essent. Zij hebben CBL's op zowel netten als centrales. Het groepsverbod zou ertoe kunnen leiden dat voor deze groep investeerders te veel zekerheden wegvallen.» Daarna volgt de zin

«Overigens is er geen vaststaande betekenis en jurisprudentie naar New Yorks recht over de interpretatie van de bepaling».

De leden van de CDA-fractie menen te weten dat deze test niet alleen een kwantitatieve, maar ook een kwalitatieve test behelst. Vragen als hoe ingrijpend wordt de aard van een bedrijf door de gedwongen splitsing beïnvloed spelen eveneens een rol.

Als men ervan uitgaat dat internationaal synergie wordt toegekend aan de integratie van de energiewaardeketen (van bron tot eindverbruiker) is het te verwachten dat investeerders in CBL's het verbreken van die keten als een inbreuk op die kwalitatieve meerwaarde zullen beschouwen.

Indien deze splitsing tevens gepaard gaat met de overgang van het beheer van het hoogspanningsnet is het zeer wel denkbaar dat de investeerders de splitsing plus de overdracht van het beheer op kwalitatieve gronden als een overdracht van *substantially all assets* zullen aanmerken. Dit betekent in de zienswijze van deze leden dat alle geïntegreerde energiebedrijven met deze problematiek te maken krijgen. Daarmee lopen al deze bedrijven het risico dat een default wordt ingeroepen.

Deze leden vragen de minister uitvoerig op deze belangrijke kwestie in te gaan.

In het antwoord van de minister op vragen m.b.t. de overdracht van het beheer van het hoogspanningsnet stelt de minister dat de bewijslast dat een CBL-contract beheersoverdracht op geen enkele wijze toelaat daarbij rust bij het betreffende bedrijf (pagina 41).

Op bladzijde 52 en 53 hanteert de Minister het begrip «aantonen» in dit verband.

Deze leden vragen de minister hier duidelijkheid te verschaffen over de vraag hoe de afweging zal worden gemaakt of het CBL-contract inderdaad de overdracht van beheer van de netten naar TenneT in de weg staat en wie de afweging maakt.

Zoals door de leden van de CDA-fractie is aangegeven zijn zij voorstander van de overdracht van het beheer van zo veel mogelijk hoogspanningsnetten aan Tennet.

De CBL problematiek is complex en flexibiliteit bij de implementatie van de beheersovereenkomsten lijkt gewenst om zoveel mogelijk overeenkomsten tot stand te laten komen.

Deze leden vragen de minister of het ook mogelijk is dat een beheersovereenkomst zo wordt vormgegeven dat niet Tennet de netwerkbedrijven betaalt voor het gebruik van de netten, maar de netwerkbedrijven TenneT betalen voor het beheer van de netten.

In reactie op vragen van de leden van de **PvdA**-fractie over de CLB's over de uitkomsten van het juridisch advies (Kamerstukken II 2005/2006.

30 212, nr. 47) aan de Tweede Kamer waaruit zou blijken dat de juristen geen mogelijke wegen zien die CLB-claims zouden kunnen voorkomen stelt de regering:

Vooropgesteld zij dat het juridisch advies enkel betrekking heeft op mogelijke juridische claims die het resultaat zouden kunnen zijn van een wettelijke verplichting tot het uitoefenen van de koopopties door de energiebedrijven. Nu het wetsvoorstel géén verplichte uitoefening van de koopoptie bevat, is er in dat opzicht dus ook geen sprake van te verwachten claims van investeerders. Het juridisch advies heeft géén betrekking op te verwachten CBL-claims in zijn algemeenheid.

Deze leden vragen zich op grond van de beantwoording af, waarom er geen juridisch advies is ingewonnen dat wel betrekking heeft op te verwachten CLB claims in zijn algemeenheid? Is de regering alsnog daartoe bereid? De leden vragen dit gezien de potentiële omvang van de claims.

Voorts vragen deze leden om een expliciete reactie op de visie van de heer Onno Ruding die tijdens een hoorzitting uitte: «De consequenties van dit wetsvoorstel voor de cross border leases leggen naar mijn mening de basis voor een toekomstige parlementaire enquête, als Nederland over enige jaren treurt over de vermoedelijke verliezen van enkele miljarden euro's. Het gaat dan niet alleen om energiebedrijven, maar ook om achterliggende partijen, zoals aandeelhouders, de lagere overheden en belastingbetalers. Dan weten de Kamerleden nu al dat zij later kunnen rekenen op de bereidheid van ondergetekende om dan als getuige op te treden bij die parlementaire enquête. Ter illustratie hoe oppervlakkig dit is aangepakt, helaas, het volgende. Op pagina 127 van de memorie van antwoord is gezegd dat ook in het buitenland tot op heden geen probleemgevallen bekend zijn als gevolg van een beetje vergelijkbare CLB's. Dat is echter onjuist. In België, ik woon daar maar dat er los van, zijn de NMBS, de Belgische Spoorwegen, wel geconfronteerd met grote problemen bij haar CLB's, hoewel daar niet eens sprake was van een noodzaak tot goedkeuring, van consent. De Amerikaanse beleggers zijn niet akkoord gegaan en dreigden met default. Als de minister zegt dat er geen problemen zijn, is dat het gevolg van het feit dat de Belgische staat daarna het probleem heeft opgelost door een staatsgarantie af te geven. Ik zou u niet aanraden om dat te doen, want dat is een oplossing die men niet wil. Bovendien hebben zij zich ook bereid verklaard om allerlei subsidies jarenlang voort te zetten» (zie TK vergaderjaar 2005–2006, 30 212, nr. 9, bovenaan pagina 4).

Op 12 april richtte de heer Ruding, samen met de heer Bolkestein en de heer Verberg (lid Algemene Energieraad en oud-hoofddirecteur Nederlandse Gasunie) nogmaals een schrijven aan de regering waarin valt te lezen: «Wij beseffen dat gewichtige politieke overwegingen, van ideologische tot electorale, een rol in dit dossier spelen, die groter is dan de financiële en andere gevolgen voor individuele burgers als consumenten, overheidsaandeelhouders, ondernemingen, beleggers/obligatiehouders en ten slotte de schatkist en dus de belastingbetalers. Indien echter het huidige, bijgestelde wetsontwerp wordt aangenomen dan achten wij het bijna zeker dat het landsbelang daardoor ernstig en langdurig wordt geschaad.» De leden van de PvdA-fractie willen de regering verzoeken om ook te reageren op deze brief van 12 april 2006.

Op de vraag welke plannen de regering heeft, gezien de grote lacunes en onzekerheden in het rapport van de Commissie Kist, om door de regering getrokken conclusies over de kosten en de baten van de splitsingswet opnieuw te controleren geeft de regering aan «de mening van de PvdA-fractie dat het rapport van de Commissie Kist grote lacunes en onzekerheden bevat, wordt door mij niet gedeeld». Is de regering van mening dat het rapport van de commissie Kist voldoende zekerheid geeft over de mogelijke gevolgen van CBL-claims en aansprakelijkheidstellingen van de staat?

Voorts merken deze leden in algemene zin op, dat deze problematiek van de cross border leases hun specifieke aandacht heeft gezien de mogelijke omvang van de claims.

De regering is van mening, dat de gedwongen splitsing niet leidt tot honoreren door de rechter van aanspraken op nadeelcompensatie. In het overgangsrecht voor CLB's zou een en ander geregeld zijn. De leden van de PvdA-fractie vragen zich af of de formulering van de huidige overgangsbepalingen zodanig is geformuleerd dat risico's zijn uitgesloten. Zijn de energiebedrijven bijvoorbeeld ook van mening dat zij met deze overgangsbepalingen voldoende zijn beschermd tegen mogelijke claims van CBL investeerders? Waarom menen zij wel voldoende beschermd te zijn

en waarom niet als zij van oordeel zijn dat dat niet het geval is? Graag een reactie van de regering.

Wat betreft de implicaties van de Cross Border Lease contracten zijn de leden van de fractie van **GroenLinks** nog niet voldoende gerustgesteld dat het risico van grote schadeclaims voldoende onder controle is. Zij constateren dat gezien de gevoeligheid van dit onderwerp de Tweede Kamer zelfs een vertrouwelijk overleg met de minister is aangegaan. Acht de minister een dergelijke vorm van overleg ook nuttig om de Eerste Kamer volledig te informeren over de ins en outs van de CBL-contracten?

Zijn de CBL-contracten alleen met Nederlandse geïntegreerde energiebedrijven afgesloten of bestaan er ook zulke constructies met buitenlandse geïntegreerde energiebedrijven? Zo ja, in welk land is dat aan de orde? En speelt daar dezelfde discussie?

Ten tijde van het tweede paarse kabinet speelde de minister van EZ met het voornemen om het mogelijk maken dat geïntegreerde energiebedrijven integraal geprivatiseerd zouden kunnen worden. Waarom speelden in dat debat, waar het toch ook ging om verandering in eigendomsverhoudingen, de CBL-contracten geen rol? Waarom werden ze toen niet als een risico voor de regeringsplannen naar voren gebracht?

6. Europeesrechtelijke en internationale aspecten

Op de vraag van de leden van de fractie van de **PvdA** of de regering van mening is dat de Europese Commissie geen infractie-procedure zal gaan starten meldt de regering geruststellend, dat dit niet het geval zal zijn. Zij baseert zich op contacten met de Europese Commissie. Voor deze leden is het niet duidelijk of dit formele of informele contacten zijn geweest? Zijn er in deze contacten toezeggingen gedaan? Kan de vaste commissie de onderliggende documenten met deze toezeggingen ter beoordeling ontvangen?

Van de antwoorden van de regering op gebied van Artikel 56 EG, toestaan beperkingen vrije kapitaalverkeer en de varkenswet hebben deze leden goede nota genomen. De tijd die de leden werd gegeven om inhoudelijk reageren bleek te krap om nader advies in te winnen. Zij vragen de regering derhalve om een inhoudelijke reactie te geven op het rapport van Prof. Slot van de Universiteit van Leiden. In dit rapport wordt een groot aantal juridische problemen gesignaleerd.

7. Verspreide vragen

Tijdens de behandeling in de Tweede Kamer zijn middels amendement en een Nota van Wijziging bepalingen toegevoegd met betrekking tot het afsluitbeleid in de winter.

De leden van de **CDA**-fractie hebben tevens kennis genomen van de brief van de minister van Economische Zaken van 22 september 2006 (30 212 nr. 48) inzake hetzelfde onderwerp. Deze leden vragen een uitgebreide reactie op de brief plus bijlage van EnergieNed van 7 september 2006 aan de vaste commissie voor Economische Zaken inzake dit onderwerp.

Op de vraag wat het belang van de splitsing is voor de eigenaren, provincies en gemeenten en of zij er op vooruit gaan of op achteruit hebben de leden van de **PvdA**-fractie een duidelijk antwoord gekregen. Met betrekking tot de aansturing merken zij wel op, dat zij dachten te weten dat een netbeheerder ook nu al een eigen onafhankelijke directie heeft en een onafhankelijke Raad van Commissarissen. De netbeheerder staat daarmee

in een onafhankelijke relatie tot de energiebedrijven. Zij vragen aan de regering of dit daadwerkelijk zo is. Dit om misverstanden te voorkomen.

Er zijn twee ingrijpende nota's van wijziging. De regering geeft aan, dat het om wijzigingen gaat die aanvulling en concretisering inhouden van de reeds in het oorspronkelijke wetsvoorstel vervatte beleidskeuzes en de wetgevingstechnische vormgeving daarvan. Om deze redenen was er geen aanleiding deze nota's aan de Raad van State voor te leggen. Hiermee constateren deze leden dat er bij de regering geen bezwaar bestaat om deze nota's van wijziging aan de Raad van State voor te leggen? Zo voorziet de eerste nota van wijziging van 21 maart 2006 bijvoorbeeld in een verbod om kosten door te berekenen, niet alleen in de nettarieven maar ook in de tarieven voor levering en productie. Daarmee grijpt het diep in op de bedrijfsvoering en de mogelijkheid om met de eigen bedrijfsmiddelen inkomsten te genereren. De vraag naar de verhouding tussen dit verbod en artikel 1, Eerste Protocol EVRM staat hier centraal. Deze leden verzoeken de regering een adviesaanvraag te zenden aan de Raad van State. Zij zien het advies van de Raad van State op deze 2 nota's van wijziging tegemoet.

ARTIKELEN

Artikel I, onderdeel Ka, en artikel II, onderdeel Ja

Met betrekking tot de vraag van de leden van de **CDA**-fractie over het introduceren van een vervaltermijn van twee jaar voor de vordering van de netbeheerder op een afnemer antwoordde de minister: «Ik ben het met de leden van de CDA-fractie eens dat het fraaier was geweest ook bij de betalingsvoorwaarden voor de netbeheerder te spreken van verjaring.» De minister verdedigt het hanteren van een vervaltermijn door te wijzen op tijdige facturering en stelt, dat de vervaltermijn pas zal aanvangen op het tijdstip dat na de jaarlijkse meteropname de vordering over het afgelopen jaar wordt vastgesteld en opeisbaar wordt.

De minister gaat er hier aan voorbij, dat voor een dergelijke vordering geldt, dat deze reeds na 30 dagen na de eerste levering opeisbaar zal zijn, zodat er – zoals door deze leden in het voorlopig verslag uitvoerig is uiteengezet – op het tijdstip van de vaststelling van de jaarnota waarschijnlijk al een groot deel van de termijn is verlopen. Bovendien heeft het hanteren van een klachtenprocedure voor de Geschillencommissie Energie en Water een opschortende werking t.a.v. de betaling van een factuur tot gevolg.

Deze constatering zal de netbeheerder er toe nopen om zich al in een vroeg stadium tot de rechter te wenden om het verval van een vordering op de afnemer te voorkomen. Het gevolg hiervan zal zijn veel ongemak voor de afnemers en hogere kosten van het netbeheer, die ten laste van de afnemers zal worden gebracht.

De leden van de CDA-fractie vragen de minister op een meer adequate wijze op dit probleem in te gaan.

Artikelen XI en XII

De leden van de **CDA**-fractie hebben met interesse de uiteenzetting omtrent het thema staatssteun gelezen.

Deze leden vragen de minister of het gelet op de rechtsonzekerheid die hoe dan ook blijft bestaan als niet wordt genotificeerd en de sterke argumenten die de minister meent te hebben, het toch niet de voorkeur verdient om alsnog te notificeren.

Gezien de vermelding dat de conclusie van de regering overigens op

ambtelijk niveau met de Europese Commissie is besproken lijkt een gunstig oordeel van de commissie te verwachten.

De voorzitter van de commissie,
Luyten

De griffier van de commissie,
Nieuwenhuizen